Nummer VN2021-014932
Directie Participatie

Gemeente Amsterdam

Staf Armoede, Schuldhulp, Inburgering en Volwasseneneducatie **Staf**

Voordracht voor de Staf Armoede, Schuldhulp, Inburgering en Volwasseneneducatie van 31 mei 2021

Portefeuille: Armoede en Schuldhulpverlening (23)

Agendapunt: B5

Onderwerp

Verlenging TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten) derde kwartaal 2021

Gevraagde beslispunten

1. Kennis te nemen van twee scenario's (A en B) voor de verlenging van de Amsterdamse TONK en het ambtelijke advies om te kiezen voor scenario A.
2. In te stemmen met verdere uitwerking van scenario A.

Onderbouwing beslispunten

Verlenging steunpakket

Op 27 mei 2021 heeft het kabinet de Tweede Kamer schriftelijk geïnformeerd over de verlenging van het steun- en herstelpakket. Net als de andere steunmaatregelen wordt de TONK met drie maanden verlengd: *"Het kabinet heeft besloten om de TONK te verlengen tot en met het derde kwartaal van 2021, waardoor het aanvragen van de TONK ook nog over de periode juli tot en met september 2021 mogelijk is."*. Gemeenten krijgen voor deze drie extra maanden geen aanvullende middelen uitgekeerd van het Rijk, omdat het oorspronkelijk budget al is verdubbeld naar € 260 miljoen en het aantal aanvragen tot nu toe achterblijft bij de verwachtingen.

Stand van zaken TONK tot nu toe

Na een moeizame start is de TONK in Amsterdam goed op gang gekomen. Hoewel het aantal aanvragen met 3.159 flink lager is dan oorspronkelijk verwacht, is inmiddels bijna € 8 miljoen steun verstrekt aan 2.378 Amsterdamse huishoudens. Met de resterende periode en nog openstaande aanvragen, is de huidige verwachting dat er voor het eerste half jaar van 2021 tussen de € 11 en € 12 miljoen aan steun zal worden verstrekt. Dat is weliswaar minder dan de in eerste instantie geraamde € 20 miljoen, maar geeft wel aan dat deze vorm van ondersteuning in crisistijd in een reële behoefte voorziet. De maatwerkaanpak van Amsterdam pakt goed uit, zowel het aantal aanvragen als de besteding loopt fors voor op alle andere gemeenten.

Uitwerking TONK in Q3

Aan de beleidskant ligt bij de verlenging van de TONK een aantal dilemma's voor, die wij in deze voordracht aan u voorleggen.

TONK-scenario's voor de periode juli-september 2021

Voor de invulling van de verlenging van de TONK over de periode juli-september 2021 zien we twee mogelijke scenario's:

*Scenario A: uitbreiden van de bestaande TONK van 6 naar 9 maanden (**'TONK 1,5'**)*

In het kort: de aanvraagperiode wordt verlengd. Nieuwe aanvragers krijgen een TONK voor 9 maanden (met terugwerkende kracht tot 1 januari 2021). Bestaande TONK-ontvangers krijgen drie maanden tegemoetkoming TONK extra uitgekeerd, zonder dat zij hiervoor opnieuw een aanvraag hoeven in te dienen (ambtshalve verlenging). Aanvullende voorwaarde is alleen dat betrokkene op 1 juli 2021 nog op hetzelfde adres woont.

Overwegingen om te kiezen voor de TONK-1,5:

- *Beperkt economisch herstel in getroffen sectoren* Zeer veel TONK aanvragers zullen nog niet een inkomen verwerven waarmee zij hun hoge woonlasten weer kunnen betalen; de verwachting is bijv. dat 80% van de Tozo 4 groep, in aanmerking komt voor Tozo 5 (en de doelgroep van Tozo en TONK overlapt voor een groot deel).
- *Beperkte implementatiecapaciteit*Implementatiecapaciteit is schaars en ook elders nodig; de zomervakantie versterkt dit. Ook wordt de verhouding tussen uitvoeringskosten en uitgekeerde bedragen minder gunstig als voor 3 maanden een nieuwe TONK wordt ontwikkeld en uitgevoerd.
- *Beperkte extra periode, namelijk 3 (zomer)maanden*Bij verlenging met 6 maanden zou een nieuwe regeling meer voor de hand liggen. Voor 3 maanden een nieuwe regeling invoeren ligt minder voor de hand. Ook de Kamerbrief spreekt nadrukkelijk over een verlenging van de TONK.

Gevolgen keuze voor TONK 1,5:
- Bestaande aanvraagformulier blijft beschikbaar tot en met oktober
- Voorwaarde voor 3 extra maanden beroep op TONK is dat betrokkene op 1 juli nog op het adres woont
- Besluitvorming: beperkte aanpassing van de bestaande beleidsregels TONK
- Geraamde kosten: ca. € 6 miljoen (50% van de nu verwachte uitgaven voor de bestaande TONK)*(mogelijk extra beroep op WKT: PM)*

Voordelen:
- Relatief eenvoudig uit te voeren in de zomermaanden/veel minder beroep op uitvoeringscapaciteit.
- Geen aanvullende besluitvorming nodig over een nieuwe peilmaand, etc.
- Veel huishoudens die het nodig hebben krijgen op relatief korte termijn een aanvulling uitbetaald.

Nadelen:
- Mogelijk heeft een deel van de huidige TONK-ontvangers inmiddels weer voldoende inkomen en daarmee de 3 maanden extra niet nodig.
- Mensen bij wie het inkomen pas na januari 2021 lager is geworden, worden met de TONK niet of minder goed bediend.Hierbij gaat het om een beperkte groep (schatting minder dan 10% van de nu bediende TONK-doelgroep); mogelijk kan woonkostentoeslag voor hen soelaas bieden, evt. met tijdelijke aanpassing van de WKT-voorwaarden (bijv. op het punt van spaargeld).Hierbij nemen mensen van wie een eerdere TONK-aanvraag is afgewezen een bijzondere positie in. Zij kunnen nu geen nieuwe kans krijgen.
- Eventuele onrechtmatigheden in de uitvoering van de TONK worden met een factor anderhalf vermenigvuldigd.

Scenario B: een nieuwe TONK vormgeven, nu voor 3 maanden ***('TONK 2')***In het kort: er start een nieuwe regeling voor een nieuw tijdvak, waarbij ook een nieuwe aanvraag nodig is (net als bijvoorbeeld bij Tozo 2, 3, 4, enz.). Iedereen die in Q3 inkomensverlies heeft vanwege coronamaatregelen en daardoor problemen heeft met de woonlasten, kan dan TONK aanvragen voor de periode van juli – september 2021.

Er gelden nieuwe peilmomenten (voor leeftijd, woonadres, spaargeld, e.d.), een nieuwe peilmaand (voor inkomen, woonlasten e.d.) en toetsbedragen (i.v.m. halfjaarlijkse indexatie van het sociaal minimum). Hiervoor wordt een nieuwe set beleidsregels en een nieuwe aanvraag-omgeving ontwikkeld.

Overwegingen om te kiezen voor een TONK 2:

- *De huidige coronamaatregelen zijn sterk versoepeld ten opzichte van januari* In januari 2021 waren er veel meer economisch-beperkende maatregelen van kracht dan bijvoorbeeld in juli. Daarmee is de financiële situatie van honderden aanvragers nu waarschijnlijk verbeterd. Bij een nieuwe beoordeling van de TONK-behoefte kan met een verbeterde inkomenssituatie van huishoudens rekening worden gehouden. Huishoudens die in Q3 geen TONK meer nodig hebben, krijgen deze ook niet (en dienen waarschijnlijk ook geen aanvraag in).
- *Nieuwe beoordeling bevordert zorgvuldigheid* Als iedereen een nieuwe aanvraag moet indienen, is de kans dat onzorgvuldigheden aan het licht komen groter. Daarnaast kan worden geleerd van de eerste periode. Daarmee kan naar verwachting de onrechtmatigheid worden verlaagd.

Gevolgen TONK 2:
- Naast het bestaande TONK-formulier en –proces wordt een nieuw formulier en proces ontwikkeld
- Voor de TONK 2 wordt een nieuwe set criteria ontwikkeld (wel analoog aan de bestaande TONK)
- Besluitvorming: vaststelling volledige set beleidsregels TONK 2

Dit gaat, samen met de implementatie, vertraging opleveren voor de klant, betalen zal op zijn vroegst in september mogelijk zijn.
- Geraamde kosten scenario B: ca. € 5,5 miljoen (80% van de geraamde uitgaven in scenario A + 5% voor nieuwe aanvragen + ca. € 0,3 miljoen implementatie- en uitvoeringskosten)

Voordelen:
- Beter maatwerk mogelijkVraag is wel of een systematiek met één vaste peilmaand (juni of juli 2021) voor iedereen deze zomer opnieuw een adequate en ruimhartige vergoeding gaat opleveren,
- Hernieuwde aanvraag en toetsing leiden naar verwachting tot minder onrechtmatigheid.

Nadelen:
- Grotere belasting van de uitvoering (met name aan de ICT-kant en Wigo4it)
- Doordat het aanvraagformulier op onderdelen wordt aangepast, moet dit opnieuw worden ontwikkeld en getest. Dat kost veel tijd voor een groep collega's die tegelijkertijd andere prioriteiten heeft (o.a. Tozo en voorbereiden op weer verstrekken Bbz vanaf 1 oktober 2021). De werkzaamheden vallen bovendien in de zomerperiode waarin ook vakanties staan gepland.
- Er is meer tijd nodig om scenario B in te richten. Klanten kunnen naar verwachting vanaf 1 augustus TONK 2 aanvragen en hebben dan pas eind augustus/begin september een beschikking en krijgen ook later hun geld.

Ambtelijk advies

Bovenstaande uiteenzetting laat zien dat haalbaarheid/uitvoerbaarheid en meer zorgvuldigheid in het bereiken van de doelgroep niet volledig te combineren zijn. Dat is deels het gevolg van het grovere karakter van crisisregelingen.

Ambtelijk is het advies om de uitvoeringsconsequenties de doorslag te laten geven en te kiezen voor scenario A. Na ruim een jaar coronacrisis en uitvoering van crisismaatregelen is de grens van wat mogelijk is bijna bereikt. De verlenging van de Tozo en de TONK vragen opnieuw veel. Daarnaast moet, omdat de Tozo wordt verlengd met 3 maanden ook worden

gestart met de voorbereidingen om per 1 oktober het Bbz te kunnen openstellen voor een deel van de huidige Tozo-doelgroep.

De uitvoeringsbezwaren wegen zwaarder dan de voordelen van het kiezen voor TONK 2 met een nieuwe peildatum, waarmee de regeling iets beter kan worden gericht op aanvragers die de ondersteuning echt nodig hebben. Tegelijkertijd is de verwachting dat het gaat om een relatief beperkte groep voor wie we de WKT als vangnet kunnen inzetten, indien nodig met tijdelijk aangepaste voorwaarden.

Volgende processtappen

- 15 juni (bestuursmap): Concept B&W-voordracht:29 juni: B&W-besluit PM: informeren raad / commissie:

Scenario A

Juli: Communicatie en voorbereiding uitvoering

(TONK wordt verlengd; evt. Woonkostentoeslag wordt als vangnet verruimd/ beschikkingen Q3 voorbereiden / aanpassingen aan amsterdam.nl / maar de bestaande aanvraag blijft in de lucht)

Eind juli / begin augustus: verzenden beschikking Q3 (toekenning of afwijzing) en 1e uitbetaling Q3 aan alle ontvangers van TONK-Q1/Q2.

Scenario B: nieuwe TONK voor Q3

Juli: voorbereiden aanvraagomgeving / achterkant / dashboard TONK-2

Begin augustus: aanvraagmogelijkheid TONK 1 sluit; openstellen aanvraagomgeving nieuwe TONK

Vanaf eind augustus: verzenden 1e beschikkingen TONK-2

Vanaf september: uitbetalen TONK-2 en handmatig behandelen aanvragen die uit het automatische proces vallen

Advies / afstemming

De financieel adviseur van de TONK geeft aan dat financiën in de keuze voor een van de twee scenario's niet leidend hoeven te zijn. In beide scenario's wordt geen overschrijding van het budget voorzien en de budgettaire verschillen tussen de scenario's zijn relatief klein.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2021-055170	Brief steun en herstelpakket 27 mei.pdf (pdf)
AD2021-055169	Staf Armoede, Schuldhulp, Inburgering en Volwasseneneducatie Voordracht (pdf)

Behandelend ambtenaar of indienend raadslid (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

5.1,2,e directie Participatie, 5.1,2,e @amsterdam.nl, 5.1,2,e

Uitslag